

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Vår dato	Vår referanse	J.nr.	Arkiv
26.01.2009	IS	44/09	483.4.01
Deres dato	Deres referanse		
27.10.2008	200806239		

Høringsvar – NOU 2008:11 Fagopplæring for framtida

Norsk handverksutvikling (NHU) vil gi uttrykk for at det er positivt at fagopplæring blir utredet og at det blir foreslått en rekke tiltak for få til en bedre opplæring tilpasset arbeidslivet. De fleste av de foreslåtte tiltakene er det lett å være enige i, men gjennomføringen vil selvsagt avhenge av økonomi. NHU velger å bare gi noen kommentarer knyttet til områdene departementet lister opp i høringsbrevet.

1. Bedre gjennomføringen i videregående opplæring (avsnitt 6.3)

NHU er enig at det er behov for å øke satsene for lærlingtilskudd generelt og spesielt for de små håndverksfagene hvor økonomi blir en svært viktig faktor for å få til læreplaner.

Det er også viktig å legge vekt på praktiske ferdigheter i skolen. Godt utstyrte verksteder og undervisning av kvalifiserte lærere er viktige forutsetninger for å bedre gjennomføringen i skolen. Erfaringen, også fra akademiske fag, er at det er viktig å ta utgangspunkt i praksis og å utvikle/definere behovet for teori fra det utgangspunktet.

2. Utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere (avsnitt 6.4.)

NHU er selvsagt enig i at det er av stor betydning at dyktige svenner kan ta videreutdanning innen faget sitt. Både fagskole- og høgskoleutdanning kan være aktuelt for videre håndverksopplæring.

Økt offentlig finansiering av fagskoleutdanningen er nødvendig hvis man skal etablere nye og mer permanente tilbud som påbygging for faglærte. Ikke minst innen bygningsfagene er det et stort behov for videreutdanning som bygger videre på praktisk kunnskap. Også på dette nivået vil det være ønskelig at noen få skoler spesialiserer seg innen utvalgte håndverksfag.

Mange håndverksfag har fått økt innhold (nye arbeidsområder i tillegg til de opprinnelige) samtidig som antall timer til selve fagutøvelsen har blitt kraftig redusert, og det er derfor behov for påbygging etter svennebrevsnivå. Imidlertid vil det for mange fag bli en stor utfordring å få i stand slike tilbud fordi det er et svært begrenset søkergrunnlag.

NHU har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet siden 1995 organisert en treårig stipendiatoring for håndverkere. Dette har vært en prøveordning for en spesialisering for håndverkere utover fag og svennebrevnivå. Erfaringene fra stipendiatoringen er svært positive, og håndverkerne har nådd et høyt utøvende kompetansenivå. I dag er tidligere stipendiater sterkt etterspurt både nasjonalt og internasjonalt. NHU anbefaler at stipendiatoringen for håndverkere blir permanent, og at den bygges ut til å omfatte 10 nye stipendiater pr. år slik at det til enhver tid er 30 stipendiater i håndverk.

Mesterutdanningen bør for flere håndverksfag i større grad omfatte krav til et høyt praktisk mestringsnivå innen faget.

3. Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning (avsnitt 6.4.)

Utbygging av Y-veien til flere fag støttes.

Vi vil også bemerke at mange som har tatt akademiske fag/høgskoleutdanninger ikke kommer inn på det arbeidsmarkedet som finnes der de ønsker å bosette seg, eller at de av andre grunner ønsker utdanning innen et håndverksfag. Dette gjør også at man ikke kun bør se

på muligheter for overgang fra håndverksfag til akademiske studier, men også fra akademiske fag til håndverksfag.

4. Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse (avsnitt 6.5.)

Innen små håndverksfag burde man se bort fra alder ved inntak og heller prøve ut opptaksprøver med mer for å få tak i de virkelig motiverte utdanningssøkerne. Hvorvidt disse tidligere har tatt videregående opplæring bør være underordnet ønsket om å få til gode håndverkere.

Man kan tenke seg at bestemte skoler tar ansvar for noen små håndverksfag og at disse i samarbeid med mestere fra næringslivet kan tilby opplæring til et lite og kanskje uregelmessig antall elever/lærlinger når behovet oppstår (jmf. skyggelevordningen ved tekniske skoler i Danmark).

5. Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen (avsnitt 6.6.)

Dyktige yngre faglærte utøvere med en solid faglig plattform er en betingelse for at flere av de tradisjonelle håndverksfagene skal overleve. For at dette skal bli en realitet må myndighetene gi nødvendige rammer faglig og økonomisk for en god opplæring på fagenes premisser. Dette vil kreve opplegg litt på siden av Kunnskapsløftets modeller. Det er snakk om ordninger som kommer i tillegg til dagens muligheter og det vil være snakk om ulike løsninger ut fra ulike fags behov.

For å få til en del fleksible opplæringstilbud innenfor små fag, er det ønskelig å få muligheter til mer skreddersydde opplegg med full læretid i bedrift og økonomiske muligheter til å kjøpe nødvendig teoriopplæring mer fritt (jmf. tidligere lærlingskole).

Man bør utvilsomt i større grad trekke veksler på prøvenemndenes kunnskaper i fagopplæringen.

6. Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere (avsnitt 6.7.)

Som en utfylling til siste punkt om hospiteringer for personale i skole og arbeidsliv, kan det være verdt å se på muligheter for å bruke eldre arbeidstakers kompetanse i utdanningssammenheng. Dette kan skje ved at eldre arbeidstakere med mye kunnskap får et oppfølgingsansvar

for utplasserte elever og lærere i bedrift og/eller ved at disse arbeidstakerne blir trukket inn i skolens praktiske undervisning.

7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen (avsnitt 6.8)

NHU ser behovet for mer forskning på området. Det bør initieres forskning også fra utøversiden innen ulike håndverk – slik at personer med ståsted i fagene kan få mulighet til å bygge opp forskerkompetanse i samarbeid med ulike forskningssentra. Forskning i fag bør verdsettes like høyt som forskning om fag.

8. Mer internasjonalisering (avsnitt 6.9)

Etablering av tilskuddordninger både for hospitering, skolegang og lærlingopphold i utlandet er ønskelig for å kunne utnytte ressurser og muligheter på tvers av landegrensene. Viktigst for utdanningssøkere, men det kan være ønskelig at lærere og instruktører også kan få inngående kjennskap til utenlandske tilbud og bygge opp nettverk internasjonalt for å få norske elever og lærlinger ut og ta imot utenlandske elever og lærlinger i Norge.

Et stadig mer europeisk arbeidsmarked har innen akademiske fag ført til utviklingen av standarder for nivå og struktur på utdanninger. Utfordringen også for håndverk er at man må forholde seg til fagutdanninger fra andre land. Dette reiser spørsmålet om europeiske standarder for yrkesutdanninger og i det minste at vi må utvikle gode systemer for sammenligning av utdanninger. Det siste er viktig slik at man kan beholde høyere nasjonale nivåer der dette er etablert. I noen tilfeller er det antagelig slik at våre utdanninger ligger under det som er standarden i enkelte andre land.

De siste årene har det åpnet seg en rekke nye læringsarenaer for håndverkere gjennom internasjonale prosjekter. NHU har vært en pådriver for å legge til rette for å organisere internasjonale workshops gjennom deltagelse i internasjonale prosjekter (For eksempel EEA-grants prosjekter i Tsjekkia og Latvia). Gjennom å gi norske håndverkere mulighet til å delta på internasjonalt arbeid styrker vi kompetansen både faglig og i forhold til fagmetodikk. Håndverkskunnskapen i Norge bygger på en internasjonal tradisjon, og internasjonale prosjekter blir etter vår erfaring viktig framover fordi det gir:

- Mulighet for finansiering av unike læringsarenaer for norske håndverkere
- Økt håndverkskunnskap
- Tilgang på et internasjonalt nettverk

NHU står til disposisjon hvis det er ønskelig med mer informasjon om våre arbeidsoppgaver og vår erfaring med håndverksopplæring.

Med hilsen

Eivind Falk
Leder
Norsk handverksutvikling

Inger Smedsrud
Rådgiver